Гісторыя **адной мары**

Скарбонка ўзнагарод Нацыянальнага акадэмічнага драматычнага тэатра імя Якуба Коласа папоўнілася ў верасні дыпломам за перамогу ў намінацыі «Лепшы спектакль малой формы». Такую ацэнку спектаклю «Ваўкалак» па апавяданні Яна Баршчэўскага дала журы VII Міжнароднага тэатральнага фестывалю «Смаленскі каўчэг».

Фрагмент спектакля «Ваўкалак».

Містычная пастаноўка віцебскіх артыстаў стала лепшай сярод 19 работ з Расіі, Беларусі, Польшчы і Швецыі. Ажыццявіла яе маладая рэжысёр Ірына Цішкевіч **(на здымку)**.

Традыцыйна рэжысура лічыцца мужчынскай прафесіяй. Таксама прынята думаць, што рэжысёрамі могуць быць толькі людзі з багатым жыццёвым досведам. Аднак Ірына сваім прыкладам разбурае стэрэатыпы. Яе шлях у прафесію пачаўся падчас вучобы ў тэатральным класе Лепельскай школы мастацтваў. Дзяўчына не ўяўляла сваё жыццё без тэатра, планавала паступаць у Акадэмію мастацтваў. Аднак напярэдадні ўступных іспытаў за кампанію з сяброўкамі паехала ў Віцебск – на прагляд, які арганізаваў рэжысёр Коласаўскага тэатра Віталь Баркоўскі, аб'явіўшы набор моладзі ў трупу. Ірына проста хацела яшчэ раз пераканацца ў сваіх сілах (такі ж конкурс чакаў яе і ў акадэміі). І здарылася так, што менавіта ёй прапанавалі месца ў трупе.

– Я адмаўлялася, казала, што мару стаць рэжысёрам, – прыгадвае Ірына Цішкевіч. – На гэта Баркоўскі адказаў, што кожны добры рэжысёр спачатку павінен паспрабаваць акцёрскага хлеба.

Яркая акцёрская кар'ера дзяўчыны працягвалася амаль 15 гадоў, але ж былая мара час ад часу ўзгадвалася. Аднойчы калега Ірыны, акцёр Вячаслаў Грушоў мімаходзь заўважыў: «Табе рэжысурай бы заняцца!» І гэты выпадак паставіў кропку ў сумненнях.

Майстрам рэжысёрскага курса ў Беларускай акадэміі мастацтваў, які скончыла гераіня нашага матэрыялу, быў прафесар Валерый Анісенка (на той момант ён сумяшчаў педагагічную дзейнасць і мастацкае кіраўніцтва тэатрам імя Якуба Коласа). Таму і першыя пастаноўкі Цішкевіч на сцэне тэатра з'явіліся яшчэ ў часы студэнцтва.

Ірына прызнаецца: галоўнае, чаму навучыла яе работа ў трупе, – гэта паважаць і цаніць акцёраў. Нягледзячы на тое, што яны часцей за ўсё вельмі амбіцыёзныя людзі. Рэжысёр узяла сабе за правіла перад канчатковым размеркаваннем роляў пытацца ў кожнага, ці гатоў ён працаваць у яе камандзе.

Пачынала Цішкевіч з пастаноўкі казкі, потым былі п'есы розных жанраў. «Ваўкалак» жа аказаўся асаблівым творам.

– Мне хацелася паспрабаваць зусім іншую манеру рэпетыцыі, – тлумачыць рэжысёр. – Традыцыйная чытка п'есы не ўяўлялася магчымай, бо літаратурны матэрыял складаўся з кавалкаў апавядання, песень і замоў. Тады я звярнулася да вопыту польскага рэжысёра Ежы Гратоўскага і англічаніна Пітэра Брука, якія рабілі ўпор на псіхафізічную падрыхтоўку трупы, ператвараючы спектакль у свяшчэнны акт.

Абраны шлях быў новым і для акцёраў. Рэпетыцыі, напрыклад, пачыналіся з псіхалагічных трэнінгаў. Незвычайны падыход выкарыстоўваўся і падчас работы з гукам: так, удзельнікі спектакля спрабавалі адчуць, як гучыць Зямля. Што тычыцца музыкі, то ў пастаноўцы выкарыстаны творы вядомага беларускага музыканта, фальклярыста, лідара этна-трыа «Троіца» Івана Кірчука.

– Творчасць Івана Кірчука і Яна Баршчэўскага ў нечым сугучная. Найперш тым, што іх творы – ад зямлі, ад вытокаў. Кірчук адчуў, чаму мне патрэбны менавіта яго песні, і згадзіўся аздобіць імі нашу пастаноўку, – распавядае Ірына. – А яшчэ ён прыязджаў на рэпетыцыі, прывозіў аўтэнтычныя інструменты, працаваў з артыстамі. І менавіта падчас узаемадзеяння з ім мы знайшлі той самы «гук Зямлі». З яго цяпер пачынаем падрыхтоўку да кожнага паказу «Ваўкалака».

Сакрэт поспеху спектакля Цішкевіч бачыць у тым, што ўдалося зрабіць галоўнае – сабраць каманду аднадумцаў.

– Балетмайстар Дзіяна Юрчанка, мастакі Юлія Карымава і Раман Баяранцаў, усе службы нашага тэатра – яны чулі і разумелі мяне з паўслова, – заўважае рэжысёр. – Работа над гэтай пастаноўкай адняла вельмі шмат душэўных сіл, але і дала нямала. Я перакананая, што кожны з нас будзе рады паўтарыць гэты досвед.

Вікторыя **ДАШКЕВІЧ**
Фота з асабістага архіву
Ірыны **ЦІШКЕВІЧ** і **БЕЛТА**